

Utdrag ur

LYE KYRKA GOTLAND VÅRD- OCH UNDERHÅLLSPLAN 2007

Ansvariga för vård- och underhållsplanen

Inför upprättandet av denna vård- och underhållsplan för Lye kyrka har kyrkan och kyrkogården besiktigats av undertecknad.

Ansvariga för vård- och underhållsplanens olika delar anges här nedan.

(Namn inom parentes anger dock att i planen endast använts där angivet besiktningsprotokoll eller åtgärdsprogram, upprättat av resp. namngiven konsult.)

Kyrkobyggnad	Arkitekt Jan Utas
Elinstallationer och åskskydd	(Elingenjör Peter Ström)
Kyrkogårdsmur	Arkitekt Jan Utas
Kyrkogård	Arkitekt Jan Utas
Växtlighet på kyrkogården	Antikvarie Eva Selin
Kalkmålningar	(Konservator Anna Henningsson)
Stenarbeten	(Konservator Rebeca Kettunen)
Inventarier av trä	Antikvarie Rebecka Svensson
Inventarier av metall	Antikvarie Rebecka Svensson
Inventarier av sten	Antikvarie Rebecka Svensson
Textilier	(Textilkonsultfirma Lotine)
Kyrkklocka/-or	(Ing. Ingvar Rohr)
Övriga inventarier	Antikvarie Rebecka Svensson

Källförteckning

Otryckta källor

Handlingar i Riksantikvarieämbetets arkiv, ATA, Stockholm

Handlingar i Gotlands fornsals arkiv, Visby

Inventering av inventarierna i Lye kyrka 2003-04, utförd av Birgitta Lerberg m.fl.

Inventering av Lye kyrkogård, utförd 1996 av antikvarie Roger Öhrman, Gotlands fornsal.

Program för invändig restaurering av Lye kyrka, upprättat 2007 av arkitekt Jan Utas, Visby.

Program för utvändigt restaurering av Lye kyrka, upprättat 2007 av arkitekt Jan Utas, Visby.

Tryckta källor

Inventarium över svenska orglar 1989:II, Linköpings och Visby stift, red. Tore Johansson, 1990.

Lagerlöf-Svahnström, Gotlands kyrkor, 1991.

Söderberg, B. G., Gotländska kalkmålningar 1200-1400. 1971.

Rohr, I., Gotlands kyrkklockor och ringningsseder, 1985.

Svahnström, Gunnar och Karin, Måleri på Gotland 1530-1830. 1989.

Strelow, Hans Nilssøn, Cronica Guthilandorum, 1633.

Sveriges Kyrkor, band V:1, 1965.

Utas, Jan Andréasson-, Om gotländska valv, examensarbete i Arkitekturens teori och historia, Chalmers tekniska högskola, 1971.

Händelselista

ÅR	BYGGNADSDEL ETC.:	REF.
1058	Byggnadsår enligt Strelow.	SvK
e. 1150	Ett romanskt kor byggdes, nu försvunnet. N långhusportalen och sakristians fönster är återanvända från 1100-talskoret.	SvK
o. 1175-99	Långhuset byggdes. Relikkista av stensemästaren Sigraf, inmurad i tornets V portal.	GK, SvK GK, SvK
o. 1200-50	Tornet byggdes. Avplankning i stavkonstruktion i tornets första övervåning.	GK, SvK SvK
o. 1250	Dopfunten.	GK, SvK
1245 (ev.)	Inskrift med majuskler på N långhusväggen.	GKM
o. 1325-50	Det romanska koret revs och det nuvarande koret och sakristian byggdes. Glasmålningarna i korets Ö och S fönster. Väggskåpet i korets N mur. Kalkmålningarna på korets N mur och i korvalvet (GKM anger "ca 1325-35" av "'Egypticus' målare").	GK, SvK SvK GKM, SvK
o. 1425-50	Altartavla, sedan 1876 i SHM (försåld).	SvK
1449	Gravhäll av kalksten i korgolvet över Olav Lilla Rone och hans söner Liknvid och Simon. Gravsten av kalksten i korgolvet över Jakob Mannegårde, "skjuten ihjäl med en bössosten från Visborg, då kung Erik (av Pommern) var belägrad på nämnda slott".	SvK SvK
o. 1450	Kalkmålningar i långhuset och koret av "Passionsmästaren". Komplettering av 1300-talsmålningarna på långhusets N mur.	GK, SvK
1496	Altarskåpet, skänkt av bonden Jon Mannegårde. Triumfkrucifixet.	GK, SvK GK
o. 1550	Kalkmålning V om S långhusportalen.	GK
Medeltid	Skeppsristningar i tornet och långhuset (s. 1400-tal enl. SvK). Gravstenar av kalksten i korgolvet över Gairvald i Lyes son, över Peter Megensarve (Mangsarve) och över Botulv Mannegårde.	SG, SvK SvK
1650	Kyrkklockan gjuten av Jurgen Putensen, Stockholm.	GKR, SvK

ÅR	BYGGNADSDEL ETC.:	REF.
1660-talet	Bänkar.	SvK
1694	Gravsten av sandsten i korgolvet över barnen Per Larsson Bjärges, Lars Hansson Bjärges och Gertru Hansdotter.	SvK
1600-tal	Skriftestol i korets NÖ hörn, borttagen 1891.	SvK
	Dopfuntslock, ljuskronor (12-armed resp. 16-armed) av mässing.	SvK
o. 1700	Innertaket målades av Rasmus Bartsch.	GKS
1705	Predikstolen.	GK,
	Bekännelsepall och altarskrank (det senare ersatt 1891).	SvK
		SvK
1725 (?)	Draperimålning kring korfönstret, akantusrankor kring sakristidörren, dekor kring korportalen och i korvalvet. I långhuset draperier kring fönstren på N och S sidorna samt akantusslingor nedtill på väggarna (tidpunkten osäker).	SvK
1726	Predikstolen målades av Jöns Wulff.	GKS, SvK
o. 1750	Nummertavla av Johan Hernell.	SvK
1779	Ny tornhuv, sannolikt efter ritningar av arkitekt Olof Tempelman, Stockholm.	ATA Inskr SvK
	Huven byggdes sannolikt av byggmästare Hans Hesselby.	SvK
1700-tal	Kalkmålningarna kalkades över.	SvK
	Bänkar.	SvK
s.1700-tal.	Mur avlöste ett plank runt kyrkogården.	SvK
1826	Sockenmagasinet byggdes (på platsen för ett äldre magasin).	SvK
o. 1850	Trädplantering på kyrkogården	SvK
1854	Långhusets fönster togs upp (N sidan) resp. förstorades (S sidan).	SvK
1858	Ett skrank som avgränsade ett magasinsutrymme i tornrummet togs bort.	SvK
1860-tal?	Dragstag i koret.	
1888	Spåntak på koret enl. foto.	ATA
	En timrad förrådsbyggnad för virke och material N om sockenmagasinet revs bort.	SvK

ÅR	BYGGNADSDEL ETC.:	REF.
1891	Genomgripande restaurering efter förslag av arkitekt Gustaf Pettersson, Stockholm. (Ritningar daterade 1889 i ATA). Byggmästare Nils Pettersson, Visby.	ATA, SvK
	– Ny, öppen bänkinredning (ersatte bänkinredning från 1700-talet).	
	– Korbänken och skriftestolen i koret avlägsnades.	
	– Nytt altarskrank (ersatt vid restaureringen 1954-55).	
	– Orgelläktare.	
	– Nya fönsterglas.	
	– Nytt portblad i S och N långhusportalerna.	
	– Ny puts på innerväggarna.	
	– Nya cementgolv med inlagda gravhällar i kor och långhus, trägolv i bänkkvarteren.	
	– Predikstolen övermålad med brun färg (stämmer ej med foto från 1915 i ATA, se sid. XX!).	
	– Nummertavlan guldbronserades.	
1900	Orgel av Åkerman & Lund, Stockholm.	ISO, SvK
1932	Spåntak på kor, långhus (ej S takfallet) och sakristia enl. foto.	ATA
1933	Altarskåpet konserverades av konservator Alfred Nilsson, Stockholm.	ATA
	Värmeledning med pannrum under sakristian.	ATA
1939	Tornhuven reparerades genomgripande och mättes samtidigt upp.	ATA, SvK
1942	Glasmålningarna restaurerades av R. Lydahl, Etelhem.	ATA
1944	Utvidgning av kyrkogården åt N efter förslag av trädgårdskonsulent E. Nilsson.	ATA, SvK
1949	Åskledare.	ATA
	”Brandbotten” över långhuset och förhöjning av innertaket.	ATA
1954-55	Restaurering efter förslag av arkitekterna Erik Fant och Olle Karth.	GK, SvK
	– Nytt spåntak på koret (tidigare faltak).	
	– Omputsning av fasaderna.	ATA
	– Invändig rengöring av väggar och valv samt framtagning av kalkmålningarna, träinnertakets målning samt ursprungliga färgskikt på predikstol, dopfuntslock och nummertavla (konservator Erik Olsson, Sanda), varvid ornamentala målningar från 1700-talet avlägsnades.	ATA ATA GK, GKS, GKM, SvK

ÅR	BYGGNADSDEL ETC.:	REF.
	– Långhusmurarna och innertaket höjdes ca 1 m och ett brandtak av betong lades in ovanför trätaket.	SvK
	– Orgelläktaren revs och ersattes med ett orgelpodium.	SvK
	– Nytt altarskrank.	SvK
1961	Triumfkrucifixet konserverades av konservator Erik Olsson, Sanda. Övre korsarmen förnyades.	SvK, ATA
	Krucifixet återuppsattes i triumfbågen på en ny trabesbjälke (tidigare sedan 1908 deponerat i Gotlands fornsal; enl. handlingar i ATA skedde detta 1964).	
	Gravhäll inlagd i korgolvet (tidigare placerad mot sakristians Ö mur).	ATA
1966	Omläggning av taken över kor och sakristia (?).	ATA
	El-belysning.	ATA
1968	Utvändig restaurering efter förslag av ing. Ingmar Holmström, Stockholm.	ATA
	– Nya faltak på tät bördning på kor, långhus och sakristia (utbyte av spåntaken).	
	– Hängrännor och stuprör.	
	– Ny fasadputs.	
1971	Ny orgel av Johan Grönvall Orgelbyggeri, Lilla Edet.	ATA
1973	El-värmeinstallation.	ATA
	El-ringning, fasadbelysning.	ATA, GKR
1988	Högtalaranläggning.	ATA
1996	Konservering av stenkistan i N portalens omfattning av J & B Stenkonservering.	ATA
1996-97	Glasmålningarna konserverades och återmonterades i nytt läge innanför ytterglaset. Konservator Gustaf van Treck, München.	ATA
1998	Altarskåpet konserverades av konservator Marja-Liisa Alm, Visby.	ATA
1990-tal	Tornhuven reparerades, entreprenör Byggnadshyttan.	
	Plattor på gångvägen mellan parkering och huvusingång.	
2005	Nya textilskåp i sakristian genom textilkonsultfirma Lotine.	

Förkortningar:

ATA	Riksantikvarieämbetets arkiv, Stockholm.
GF	Gotlands fornsals arkiv.
GK	Lagerlöf-Svahnström, Gotlands kyrkor, 1991.
GKM	B. G. Söderberg, Gotländska kalkmålningar 1200-1400. 1971.
GKR	I. Rohr, Gotlands kyrkklockor och ringnings seder, 1985.
GKS	Gunnar och Karin Svahnström, Måleri på Gotland 1530-1830. 1989.
ISO	Inventarium över svenska orglar 1989:II, Linköpings och Visby stift, red. Tore Johansson, 1990.
Inskr.	Inskrift i kyrkan
o.	omkring
s.	sent
SG	Peter von Busch m.fl., Skeppsristningar på Gotland, 1993.
Strelow	Hans Nilssøn Strelow, Cronica Guthilandorum, 1633.
SvK	Sveriges Kyrkor, Gotland, bd V:1, 1965.
t.	tidigt